

Termen hoofdstuk 2 (Heertje deel 2)

Productiecapaciteit:

De maximaal mogelijke productie. Eén van de vier productiefactoren is niet meer voorhanden. Er wordt hier ook gesproken van knelpuntsfactor. De knelpuntsfactor is de productiefactor die de productiecapaciteit bepaalt. Bij de opgaven wordt steeds uitgegaan van twee productiefactoren, arbeid en kapitaal. Als kapitaal de knelpuntsfactor is zal er sprake zijn van in ieder geval structurele werkloosheid.

Beroepsbevolking:

Het aanbod van arbeid. Alle mensen die willen en kunnen werken. De beroepsbevolking bestaat dus uit mensen die werken en uit werklozen. Je bent alleen werkloos als je je aanbiedt op de arbeidsmarkt.

Effecten van een investering:

Als een bedrijf investeert heeft dat een bestedingseffect (conjunctureel aspect) en een capaciteitseffect (structureel aspect). Het bestedingseffect ontstaat omdat de investeringen een onderdeel vormen van de effectieve vraag. Als een bedrijf bijvoorbeeld een nieuwe fabriek laat bouwen oefent ze vraag uit naar een fabriek. Hierdoor zal de productie in het land toenemen (namelijk het bouwen van een fabriek). Maar als de fabriek er eenmaal staat dan is daarmee de productiecapaciteit toegenomen. Dit laatste is het capaciteitseffect.

Effectieve vraag:

In de Keynesiaanse theorie is de effectieve vraag bepalend voor de hoogte van de productie. De producenten zullen hun productie namelijk aanpassen aan de vraag. Stijgt de effectieve vraag dan zullen de producenten, mits de productiecapaciteit nog niet is bereikt, de productie verhogen.

De effectieve vraag bestaat uit consumptie, investeringen, overheidsuitgaven en export min import. De effectieve vraag is dus de totale vraag naar producten in een land.

Nationaal inkomen:

Alle primaire inkomens samen. Dat wil zeggen loon, pacht, interest en winst. Het is het totaal van alle toegevoegde waarden. Het is gelijk aan de productie.

Primair inkomen:

Het inkomen dat is verkregen door het ter beschikking stellen van een productiefactor. De productiefactoren zorgen voor een toevoeging van waarde. Deze toegevoegde waarde (= de productie) wordt verdeeld over de productiefactoren.

Beschikbaar inkomen:

Het inkomen nadat van het primaire inkomen is afgetrokken de belasting en premies die moeten worden betaald en daar de uitkeringen en subsidies bij zijn opgeteld. We spreken dan van het secundair inkomen.

Overbesteding:

De effectieve vraag is groter dan de productiecapaciteit. Dit betekent dat er vraag is naar producten die niet kunnen worden gemaakt omdat er bijvoorbeeld te weinig arbeid is (d.w.z. de productiefactor arbeid is onvoldoende beschikbaar; knelpuntsfactor is arbeid). Dit zal tot gevolg hebben dat de lonen stijgen (immers er zijn te weinig arbeiders). Dit zal vervolgens leiden tot prijsstijgingen.

Loon-prijsspiraal:

Als doordat de lonen stijgen de prijzen stijgen zullen werknemers vervolgens weer hogere lonen willen. Als de werkgevers tegemoetkomen aan deze looneis maar vervolgens weer de prijzen laten stijgen zit je in een loon-prijsspiraal.

Bestedingsinflatie:

De inflatie die ontstaat door te hoge bestedingen. De prijzen zullen al voor dat de capaciteit wordt bereikt beginnen te stijgen.

Onderbesteding:

De bestedingen zijn kleiner dan de productiecapaciteit. Er ontstaat werkloosheid. Er is een lage bezettingsgraad.

Bezettingsgraad:

De mate waarin de productiecapaciteit wordt benut. Hoe hoger de bezettingsgraad hoe groter de prijsstijging.

Bestedingsevenwicht:

De effectieve vraag is zo hoog dat de productiecapaciteit volledig wordt benut.

Inkomensevenwicht:

Het inkomen waarbij de effectieve vraag precies gelijk is aan het inkomen. Dit is de hoogte die het inkomen uiteindelijk zal aannemen.

Als we spreken over het nationaal inkomen van een land in een model dan bedoelen we het inkomensevenwicht.

Conjunctuur:

De min of meer regelmatige afwisseling van perioden van toenemende en afnemende activiteit. Deze activiteit kan op verschillende manieren gemeten worden. De meest voor de hand liggende manier is te kijken naar nationale productie (BNP).

Opgaande fase conjunctuur:

In deze fase is er sprake van een toenemende activiteit. In eerste instantie zullen de ondernemers daar nog voorzichtig op reageren. Als de opgaande fase goed is ingezet zullen ondernemers waarschijnlijk overgaan tot het uitbreiden van hun capaciteit. De werkloosheid slaat om in een krapte op de arbeidsmarkt, de prijzen beginnen te stijgen.

Neergaande fase conjunctuur:

Door de hogere prijzen wordt de concurrentiepositie van het land slechter. Als de export afneemt zakt de effectieve vraag in. Ondernemers stoppen met uitbreiden. Deze daling van de investeringen betekent een nog sterkere daling van de effectieve vraag. De werkloosheid begint op te lopen de prijzen dalen. Consumenten wachten met het doen van grote aankopen.

Depressie:

Als de neergaande fase lang aanhoudt en diep is spreken we van een depressie. Het consumenten- en producentenvertrouwen is nu zo laag dat niemand enig initiatief durft te ontplooien.

Neoklassieke economie:

Deze economen leggen de nadruk op de aanbodkant van de economie. Zij veronderstellen dat volledige werkgelegenheid uiteindelijk altijd zal worden bereikt. Immers als er werkloosheid heerst zullen de lonen dalen en zullen werkgevers uiteindelijk meer mensen in dienst nemen. Dit betekent dat volgens deze economen een goed werkende arbeidsmarkt de oplossing is voor onderbesteding. Een pleidooi voor versoepeling van het ontslagrecht komt dan ook vaak uit deze hoek.

Keynesiaanse economie:

Deze economen leggen de nadruk op de vraagkant van de economie. Vraagfactoren (de effectieve vraag) bepalen de hoogte van het nationaal product. Dit betekent dat er een evenwicht kan ontstaan waarbij mensen nog steeds werkloos zijn.

Volgens deze economen heeft de overheid een belangrijke rol te vervullen wanneer er sprake is van onderbesteding. Zij zal moeten proberen de effectieve vraag te verhogen. Dit kan zij doen door zelf vraag uit te oefenen of door de vraag van de particuliere sector te bevorderen door middel van bijvoorbeeld belastingverlaging.

Multiplier:

De verandering van het nationaal inkomen in verhouding tot (dus gedeeld door) de verandering van één van de autonome grootheden.

Stel dat de autonome investeringen stijgen met 10 mld en dat als gevolg daarvan het nationaal inkomen stijgt met 25 mld. De multiplier is dan 2,5.

De multiplier ontstaat doordat de stijging van de autonome grootheid tot gevolg heeft dat geïnduceerde grootheden gaan stijgen. Een geïnduceerde grootheid is een grootheid die verandert als gevolg van een stijging van Y.

Stel weer dat de autonome investeringen stijgen met 10 mld. Dan zal het nationaal inkomen in eerste instantie ook met 10 mld. stijgen. Als gevolg hiervan zal de consumptie echter toenemen (de geïnduceerde consumptie). Hierdoor neemt Y nog verder toe. Dit zal weer tot gevolg hebben dat de (geïnduceerde) consumptie stijgt etc. etc.

Inkomenslekken:

Spaarlek, belastinglek en importlek. Deze maken de multiplier kleiner.

De multiplier wordt groter dan 1 omdat het verdiende inkomen dat ontstaat door de extra investeringsvraag weer zal leiden tot nieuwe vraag van consumenten. Maar hoeveel zullen de consumenten vragen? Een deel van het nieuwe inkomen zijn ze kwijt aan belasting, dus dat gaat geen extra vraag opleveren (belastinglek), een deel van hun extra inkomen zullen ze sparen dus dat levert ook geen extra vraag op (spaarlek) en een deel zullen ze besteden aan geïmporteerde goederen en dat levert dus ook geen vraag op, althans niet in eigen land (importlek).